

RAZSTAVA RAVENSKI PUST

Pustna šega v Drežniških Ravnah, Magozdu in Jezercih

Adela Pukl in Blaž Rakušček

185

Pustne šege predstavljajo izredno raznoliko pustno dediščino Slovenije, za katero so značilna manjša lokalna pustovanja kot tudi večji karnevali. Bogastvo pustnih šeg je razvidno tudi iz nacionalnega Registra nesnovne kulturne dediščine, v katerega je bilo do konca oktobra 2020 vpisanih 13 pustnih enot. Gre za lokalna pustovanja, pri katerih so včasih sodelovali le moški, danes pa se v tradicionalne pustne oprave oblačijo tudi ženske in otroci ter opravijo obhode po domači vasi in sosednjih vaseh. Ena izmed pustnih skupin, v kateri smejo praviloma sodelovati le neporočeni moški, je Ravenski pust, za ohranjanje in izvedbo katerega skrbi tamkajšnja fantovska skupnost.

Drugo leto zapored¹ smo v Slovenskem etnografskem muzeju na kulturni praznik odprli razstavo o tradicionalni pustni skupini, vpisani v Register nesnovne kulturne dediščine Slovenije.² Tokrat je šlo za razstavo, s katero smo predstavili materialno in nesnovno kulturno dediščino Ravenskega pusta, ki sta med seboj neločljivo povezani. Na ogled smo postavili nove pridobitve Slovenskega etnografskega muzeja – tri nove pustne oprave za like *ta lepe* in *ta lepega* ter *ta grdega*. Z odkupom oprav, ki nam jih je leta 2019 s finančno podporo omogočilo Ministrstva za kulturo, smo tako dopolnili muzejsko zbirko, povezano s pustovanji. Ob novih treh likih sta bili na ogled tudi dve obrazni naličji *ta grdega*: eno je iz leta 1915 in ga hranijo v Tolminskem muzeju, drugo je iz petdesetih let 20. stoletja in je iz zbirk Slovenskega etnografskega muzeja. Zgodbo predmetom so dopolnile fotografije fotoreporterja Dela Voranca Vogla.³ »Nesnovne vidike« ravenskega pusta sta prikazovala filma Nadje Valentinčič Furlan in Primoža Lištra. Na odprtje razstave pa smo povabili celotno pustno skupino Ravenski pust, ki se je obiskovalcem »v živo« predstavila na muzejski ploščadi.

Razstava je bila na ogled v muzejski razstavni hiši od 8. februarja do 1. marca 2020.

¹ Leta 2019 smo odprli razstavo *Škoromatija: Pustna šega v Hrušici*.

² Ravenski pust je bil v Register nesnovne kulturne dediščine vpisan leta 2012.

³ Za fotoreportažo Ravenskega pusta mu je Društvo novinarjev Slovenije leta 2018 za izjemne dosežke v novinarski fotografiji podelilo nagrado čuvaj. V Kavarni SEM smo istočasno pripravili tudi spremljevalno fotografsko razstavo Primoža Hienga *Ta norčavi pustni čas*. Avtor je v skoraj dvajsetih letih zvesto beležil pustne šege na skoraj vseh koncih Slovenije.

Razstava Ravenski pust v SEM (foto: Blaž Verbič, 2020)

Avtorica razstave je bila Adela Pukl. Pri razstavi o ravenskem pustu je šlo za predstavljanje snovnih in nesnovnih vidikov pustne dediščine, pri čemer so sodelovali tudi nosilci. Da jim tovrstno sodelovanje z muzejem veliko pomeni, kaže tudi zapis predsednika Ravenskega pusta, ki ga lahko preberete v nadaljevanju.

Adela Pukl

Ravenski pust ima več kot stoletno tradicijo izvajanja pustne šege. Je tradicionalno pustovanje v vaseh Drežniške Ravne, Magozd in Jezerca, ki ga sestavlja skupnost, tako imenovana fantovščina, v kateri so lahko le polnoletni neporočeni fantje iz vasi, v katerih pustovanje poteka. V predpustnem času, ki se začne že na eno iz med zadnjih sobot v decembru, se sestane celotna fantovščina in se začne pripravljati na pust.

V letu 2012 je bilo pustovanje Ravenski pust vpisano v Register nesnovne kulturne dediščine in leta 2014 razglašeno za nesnovno kulturno dediščino državnega pomena.

Samo pustovanje predstavlja staro pogansko ženitev, ki jo sestavlja celoten pustni sprevod. Sprevod se deli v tri skupine: *ta lepi*, posebne vloge in *ta grdi*.

Sprevod ta lepih tako predstavlja ženitovanje; na čelu je vodja spreveda, za njim sta muzikant in bobnar, ki igrata pustno himno in tako dajeta celotni skupini ritem hoje. Ta lep in ta lepa predstavljata ženina in nevesto, ta star in ta stara pa očeta in mater celotne pustne družine. V vsaki vasi poteka obhod po ustaljeni poti, sprevod ta lepih obišče vsako hišo, razen tam, kjer je bila v preteklem letu smrt. Za vstop v hišo se mora vodja spreveda na vhodnih vratih pogajati z gospodarjem in mu dokazati, da prihajajo z dobrim namenom ter da v hišo prinašajo dobro in odnašajo slabo.

Obisk Ravenskih pustov na odprtju razstave (foto: Blaž Verbič, 8. februar 2020)

Liki skupine posebnih vlog predstavljajo nekatere poklice iz preteklosti. Ti liki so: žandar in ravbar, rezijan, kmet in kmetica, nosač ta slamnatega, lovec z zajcem, dimnikar, poštar, zdravnik, cgajnarca z otrokom in tako naprej. Vsi ti liki po vaseh izvajajo razne skeče in s tem zabavajo tamkajšnje ljudi.

Skupino ta grdih pa sestavljajo: smrt, korpar in ta grdi. Smrt in korpar pomagata ta grdim loviti otroke po vasi. Smrt je zelo skrivnostna, saj se marsikje pojavi tiho kot prikazen. Korpar nosi korpo, to je velik pleten koš, v katerem je pepel za ta grde. Ta grdi imajo lesene maske z ovnovimi rogovi in ovčjo kožo. Oblečeni so v brezrokavnike prav tako iz ovčje kože, hlače imajo obdane s pisanimi trakovi blaga in opasani so z zvonci. Glavna naloga ta grdih je odganjanje otrok, da lahko spredov ta lepih brez zapletov opravlja svoje poslanstvo. Ko ta grdi otroke ulovijo, jih posujejo s pepelom, ki ga imajo v nogavicah.

Osrednje dogajanje pustovanja poteka teden dni pred pustno soboto. Takrat pustni spredov hodi od vasi do vasi, od hiše do hiše, vanje prinaša vse dobro in odganja zlo. Pustno obdobje pa se zaključi na pustni torek s pustnim pogrebom, takrat pusta ustrelijo in obsodijo za vse slabo, kar se je v preteklem letu zgodilo. Nato ga sežgejo in s tem dejanjem je pusta konec.

V fantovski skupnosti se zavedamo, kako pomembna je ohranitev vseh naših šeg in navad, zato se trudimo ohranjati potek pustovanja, maske in oprave takšne kot so bile v starih časih. Prizadevamo si, da vse te šege katere so nam naši predniki izročili ohranjamo, še bolj zakoreninimo v naše kraje in prenesemo naslednjim rodovom.

Ravenski pustovi na obhodu po vaseh (foto: Voranc Vogel, 2018)

Slovenski etnografski muzej je že v šestdesetih letih 20. stoletja odkupil masko ta grdega iz Drežniških Raven, lansko leto pa smo se dogovorili za odkup treh⁴ pustnih oprav: ta lepe in ta lepega ter ta grdega. Le-ti so bili do pred kratkim v uporabi. Da pa bi obiskovalcem Slovenskega etnografskega muzeja naše pustovanje in naše najbolj značilne vloge pusta bolj podrobno predstavili, smo 8. februarja 2020 obiskali muzej in se v istih opravah kot na dan pustovanja predstavili ob odprtju razstave.

Razstava o Ravenskem pustu nam je veliko pomenila, saj smo se z njo predstavili širši javnosti. Prepričani smo, da so številni ljudje za nas na razstavi slišali prvič in je bilo to zanje nekaj drugačnega. S tem, ko smo se na dan odprtja razstave Ravenskega pusta v živo predstavili takratnim obiskovalcem muzeja, pa smo dodali piko na i zgodbi našega pustovanja, ki ga je predstavljala razstava.

Velika zasluga za razstavo in vso organizacijo gre avtorici razstave mag. Adeli Pukl; kot smo vsi opazili, je v razstavo vložila veliko truda in energije. Zahvala gre tudi direktorici muzeja dr. Tanji Rožnberger in vsem ostalim, ki so kakor koli pripomogli k izvedbi te razstave. Zgodbo muzejskih predmetov so odlično dopolnile fotografije fotoreporterja Dela Voranca Vogla ter filma Nadje Valentinčič Furlan in Primoža Lištra.

Veseli smo, da s Slovenskim etnografskim muzejem tako dobro sodelujemo in da se to naše sodelovanje izkazuje v takšnih rezultatih, kot smo jim bili priča v letošnjem letu. Upamo, da bomo tudi v prihodnjih letih z muzejem še naprej tako sodelovali.

Blaž Rakušček

⁴ Adela Pukl: Tri pustne oprav Ravenskih pustov. *Etnolog* 2019 (29): 263–265.